

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างเสริมสุขภาพและเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ให้แก่ผู้สูงอายุ ตำบลควน อำเภอปาง จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. สุขภาวะ
3. การสร้างเสริมสุขภาพเชิงสร้างสรรค์
4. เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์
5. ผู้สูงอายุ
6. บริบทตำบลควน
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภูมิปัญญา

ภูมิปัญญา หรือ Wisdom หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ ที่นำมาไปสู่การปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหาของมนุษย์ หรือ ภูมิปัญญา คือ พื้นความรู้ของปวงชนในสังคมนั้น ๆ และปวงชนในสังคมยอมรับรู้ เชื่อถือ เข้าใจ ร่วมกัน เรียกว่า ภูมิปัญญา

(ที่มา : สืบค้นออนไลน์ <http://www.ipesp.ac.th/learning/thaistory/content1.html> เข้าถึงเมื่อ 11 กันยายน 2561)

พจนานุกรมไทย ฉบับปรับปรุงใหม่ พ.ศ. 2550 ได้ให้ความหมายของภูมิปัญญาว่า ความมั่นคงหรือความมาน้อยแห่งปัญญา

(ที่มา : พจนานุกรมไทย ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2550 หน้า 623)

ภูมิปัญญา ตรงกับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Wisdom หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความเชื่อ และศักยภาพในการแก้ปัญหาของมนุษย์ที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นอย่างไม่ขาดสายและเชื่อมโยงกันทั้งระบบทุกสาขา

(ที่มา : สืบค้นออนไลน์

http://biodiversity.forest.go.th/TK/index.php?option=com_zoo&view=category&Itemid=24 เข้าถึงเมื่อ 11 กันยายน 2561)

ธวัช ปุณโณทก (๒๕๓๑ : ๔๐-๔๒) ให้ความหมายว่า ภูมิปัญญา หมายถึงประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ ในการศึกษาเล่าเรียน การที่ชาวบ้านรู้จักวิธีการทำนา การไถนา การเอาควายมาใช้ในการไถนา การรู้จักนวดข้าวโดยการใช้ควาย รู้จักการสานกระบุง ตะกร้า เอาไม้ไผ่มาทำเครื่องใช้ไม่สลายในชีวิตประจำวัน รวมทั้งรู้จักเอาดินขึ้นกระทะมาแช่น้ำ ต้มให้เดือดแห้งเป็นเกลือสินเธาว์ ก็เรียกว่า ภูมิปัญญาทั้งสิ้น

ปรีชา อุตระกุล (๒๕๓๐ : ๙) ให้ความหมาย ภูมิปัญญาไทย” ดังนี้ ภูมิปัญญาเป็นเรื่องสั่งสมกันมาตั้งแต่อดีต และเป็นเรื่องของการจัดความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติแวดล้อมคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ โดยผ่านกระบวนการทางจารีตประเพณี วิถีชีวิตการทำมาหากิน และ

พิธีกรรมต่างๆ ทุกอย่าง เพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างความสัมพันธ์ เหล่านี้ เป้าหมายคือ เพื่อให้เกิดความสงบสุขทั้งในส่วนที่เป็นชุมชน หมู่บ้านและส่วนที่เป็นตัวปัจเจกชนของชาวบ้านเอง

ชลธิรา สัตยารัตนา (๒๕๓๔) ภูมิปัญญา เป็นผลึกขององค์ความรู้ที่มีกระบวนการสั่งสมสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน มีที่มาหลากหลายไร้เอกภาพ แต่ก็ได้ประสมประสานกันจนเป็นความคงทนและทำทายตลอดกาลเวลา ความรู้อาจจะไม่ได้เป็นเอกภาพ (Unity) แต่ภูมิปัญญาจัดว่าเป็นเอกลักษณ์ (Identity)

สิริกร ไชยมา (๒๕๔๔ : ๑) ได้ให้ความหมายของ ภูมิปัญญา ว่า หมายถึงความรู้ความสามารถ ความเชื่อ ความสามารถทางพฤติกรรม ความสามารถในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตมนุษย์ได้อย่างเหมาะสม สามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข ได้สั่งสมสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน จนได้รับการยอมรับในสังคมนั้น ๆ

(ที่มา : สืบค้นออนไลน์ <https://sites.google.com/site/chaibadanbon/home/keiyw-kab-phumipayya> เข้าถึงเมื่อ 11 กันยายน 2561)

ภูมิปัญญา หมายถึง พื้นฐานความรู้ความสามารถ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถทางพฤติกรรม ความสามารถในการแก้ไขปัญหา โดยใช้ประสบการณ์ที่สั่งสมไว้ใน การปรับตัว และดำรงชีพในสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยใช้ประสบการณ์ที่สั่งสมไว้ใน การปรับตัว และดำรงชีพในสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมที่ได้มีการพัฒนาสืบสานกันมา อันเป็นผลของการใช้สติปัญญาปรับตัวให้เข้ากับสภาพต่าง ๆ ในพื้นที่ที่กลุ่มชนเหล่านั้นตั้งถิ่นฐานอยู่ รวมทั้งได้มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับกลุ่มอื่น

(ที่มา : สืบค้นออนไลน์ <https://sites.google.com/site/naramit303/khwam-hmay-khxng-phu-mi-payya-elea-wathnthrm-thiy> เข้าถึงเมื่อ 11 กันยายน 2561)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Folk Wisdom) ได้มีผู้ความหมายดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2539 : 2) หมายถึง ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเรา ผ่านกระบวนการศึกษา สังเกตคิดวิเคราะห์จนเกิดปัญญา และตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลาย ๆ เรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาเป็นศาสตร์ เฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการ และการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชนและในการตัวของผู้นั้นเอง หากมีการสืบค้นหาเพื่อศึกษา และนำมาใช้ก็จะเป็นที่รู้จักกันเกิดการยอมรับ ถ่ายทอด และพัฒนาไปสู่คนรุ่นใหม่ตามยุคตามสมัยได้

ศักดิ์ชัย เกียรตินาคินทร์ (2542 : 2) ได้ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ องค์ความรู้ความสามารถของชุมชนที่สั่งสมสืบทอดกันมานาน เป็นความจริงแท้ของชุมชนเป็นศักยภาพที่จะใช้แก้ปัญหา จัดการปรับตน เรียนรู้ และถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่ เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างผาสุก เป็นแก่นของชุมชนที่จรรโลง ความเป็นชาติให้อยู่รอดจากทุกภัยพิบัติทั้งปวง

จารุวรรณ ธรรมวัตติ (2543 : 1) ได้ให้ความหมาย ของภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ แบบแผน การดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าแสดงถึงความเฉลียวฉลาดของบุคคล และสังคมซึ่งได้สั่งสมและปฏิบัติต่อกันมา ภูมิปัญญาจะเป็นทรัพยากรบุคคล หรือทรัพยากรความรู้ก็ได้

(ที่มา : สืบค้นออนไลน์ <http://www.ipesp.ac.th/learning/thaistory/content1.html> เข้าถึงเมื่อ 11 กันยายน 2561)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (local wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้านหมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดขึ้นได้เองและนำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นเทคนิควิธีเป็นองค์ความรู้ของชาวบ้าน ทั้งทางกว้างและทางลึกที่ชาวบ้านคิดเอง ทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัยความเหมือนกันของภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ เป็นองค์ความรู้ และเทคนิคที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ซึ่งได้สืบทอดและเชื่อมโยงมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

http://biodiversity.forest.go.th/TK/index.php?option=com_zoo&view=category&Itemid=24 เข้าถึงเมื่อ 11 กันยายน 2561)

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีมากมายหลายแขนง แต่มักจะถูกมองว่า ถ้าหลักคนบางกลุ่มจึงไม่ค่อยให้ความสำคัญและสืบสานกันมากนัก ส่วนใหญ่แล้วภูมิปัญญาท้องถิ่นมักสืบทอดบอกกล่าวกันเป็นการภายใน เช่น สูตรทำอาหาร หรือตำรับตำราต่าง ๆ ทำให้ไม่เป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไป อาจจำแนกภูมิปัญญาท้องถิ่นออกเป็น 10 ลักษณะได้ดังนี้

1. ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับความเชื่อและศาสนา - ภูมิปัญญาประเภทนี้จะมีลักษณะที่แตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น เนื่องจากมีพื้นฐานทางความเชื่อในศาสนาที่แตกต่างกัน สำหรับภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยซึ่งเกี่ยวกับความเชื่อในทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักนั้นได้มีส่วนสร้างสรรค์สังคม โดยการผสมผสานกับความเชื่อดั้งเดิมจนกลายเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น

2. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับประเพณีและพิธีกรรม - เนื่องจากประเพณีและพิธีกรรมเป็นสิ่งที่ตั้งงามที่คนในท้องถิ่นสร้างขึ้นมา โดยเฉพาะเป็นการเพิ่มขวัญและกำลังใจคนในสังคม ภูมิปัญญาประเภทนี้จึงมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในสังคมเป็นอย่างมากดังจะเห็นได้จากประเพณีและพิธีกรรมที่สำคัญในประเทศไทยล้วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนในสังคมแทบทั้งสิ้น

3. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับศิลปะพื้นบ้าน - เป็นการสร้างสรรค์งานศิลปะต่างๆโดยการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหลังจากนั้นได้สืบทอดโดยการพัฒนาอย่างไม่ขาดสายกลายเป็นศิลปะที่มีคุณค่าเฉพาะถิ่น

4. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับอาหารและผักพื้นบ้าน - นอกจากมนุษย์จะนำอาหารมาบริโภคเพื่อการอยู่รอดแล้ว มนุษย์ยังได้นำเทคนิคการถนอมอาหารและการปรุงอาหารมาใช้ เพื่อให้อาหารที่มีมากเกินความต้องการสามารถเก็บไว้บริโภคได้เป็นเวลานานซึ่งถือว่าเป็นภูมิปัญญาอีกประเภทหนึ่งที่สำคัญต่อการดำรงชีวิต นอกจากนี้ยังนำผักพื้นบ้านชนิดต่างๆมาบริโภคอีกด้วย

5. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้าน - การละเล่นถือว่าเป็นการผ่อนคลาย โดยเฉพาะในวัยเด็กซึ่งชอบความสนุกสนานเพลิดเพลิน ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยส่วนใหญ่จะใช้อุปกรณ์ในการละเล่นที่ประดิษฐ์มาจากธรรมชาติซึ่งแสดงให้เห็นวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ และรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมอย่างกลมกลืน

6. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม - ประเทศไทยมีวัฒนธรรมที่หลากหลาย ซึ่งเกิดจากการสร้างสรรค์ของแต่ละภาคเราสามารถพบหลักฐานจากร่องรอยของศิลปวัฒนธรรมที่

ปรากฏกระจายอยู่ทั่วไป เช่น สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเทคนิค ความคิด ความเชื่อของบรรพบุรุษเป็นอย่างดี

7. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน - ภูมิปัญญาประเภทนี้ส่วนมากแสดงออกถึงความสนุกสนาน และยังเป็นคติสอนใจสำหรับคนในสังคม ซึ่งมีส่วนแตกต่างกันออกไปตามโลกทัศน์ของคนในภาคต่างๆ

8. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับสมุนไพรและตำรายาพื้นบ้าน - ภูมิปัญญาประเภทนี้เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ของคนในอดีตและถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลังถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะถือว่าเป็นปัจจัยสี่ ซึ่งมีความจำเป็นสำหรับมนุษย์ หากได้รับการพัฒนาหรือส่งเสริมจะเป็นประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมในอนาคตได้

9. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการประดิษฐ์กรรม - เทคโนโลยีและสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนไทยในแต่ละภาคนั้นถือเป็นการประดิษฐ์กรรมและหัตถกรรมชั้นเยี่ยม ซึ่งปัจจุบันไม่ได้รับความสนใจในการพัฒนาและส่งเสริมภูมิปัญญาประเภทนี้เท่าที่ควร หากมีการเรียนรู้และสืบทอดความคิดเกี่ยวกับการประดิษฐ์กรรมและหัตถกรรมให้แก่เยาวชน จะเป็นการรักษาภูมิปัญญาของบรรพชนได้อีกทางหนึ่ง

10. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ - เนื่องจากคนไทยมีอาชีพที่เกี่ยวกับเกษตรกรรมโดยเฉพาะการทำนา ทำไร่ จึงทำให้เกิดภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรมในการดำรงชีวิตเพื่อแก้ปัญหาหรืออ่อนวอนเพื่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ในการเพาะปลูกและเพื่อเพิ่มผลิตผลทางการเกษตรดังจะเห็นได้จากพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการเกษตรทั่วทุกภูมิภาคของไทย

(ที่มา : สืบค้นออนไลน์ <https://sites.google.com/site/naramit303/khwam-hmay-khxng-phu-mi-payya-elea-wathnthrrm-thiy> เข้าถึงเมื่อ 11 กันยายน 2561)

สุขภาพ

สุขภาพ ภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางปัญญา และทางสังคม เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุล (พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติพ.ศ. ๒๕๕๐)

(ที่มา : สืบค้นออนไลน์ <https://phpp.nationalhealth.or.th> เข้าถึงเมื่อ 11 กันยายน 2561)

องค์การอนามัยโลก ได้นิยามไว้ว่า “สุขภาพ หมายถึงสุขภาพที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย จิตใจ สังคม และปัญญา มิใช่เพียงการปราศจากโรคหรือความพิการเท่านั้น” (ตามนิยาม “สุขภาพ” ขององค์การอนามัยโลก และ พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550)” หรือสุขภาพที่สมบูรณ์ทุกๆ ทาง เชื่อมโยงกัน สะท้อนถึงความเป็นองค์รวมอย่างแท้จริงของสุขภาพที่เกื้อหนุนและเชื่อมโยงกันทั้ง 4 มิติ นำมาสู่วิสัยทัศน์ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) คือ “คนไทยมีสุขภาพที่ยั่งยืน หมายถึงคนไทยมีสุขภาพดีครบทั้งสี่ด้าน ได้แก่ กาย จิต สังคม และปัญญา อันได้แก่

1. สุขภาพทางกาย หมายถึง การมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีเศรษฐกิจพอเพียง มีสิ่งแวดล้อมดี ไม่มีอุบัติเหตุ เป็นต้น

2. สุขภาพทางจิต หมายถึง จิตใจที่เป็นสุข ผ่อนคลาย ไม่เครียด คล่องแคล่ว มีความเมตตา กรุณา มีสติ มีสมาธิ เป็นต้น

3. สุขภาวะทางสังคม หมายถึง การอยู่ร่วมกันด้วยดี ในครอบครัว ในชุมชน ในที่ทำงาน ในสังคม ในโลก ซึ่งรวมถึงการมีบริการทางสังคมที่ดี และมีสันติภาพ เป็นต้น

4. สุขภาวะทางปัญญา (จิตวิญญาณ) หมายถึง ความสุขอันประเสริฐที่เกิดจากมีจิตใจสูง เข้าถึงความจริงทั้งหมด ลดละความเห็นแก่ตัว มุ่งเข้าถึงสิ่งสูงสุด ซึ่งหมายถึงพระนิพพาน หรือพระผู้เป็นเจ้าหรือความดีสูงสุด สุดแล้วแต่ความเชื่อที่แตกต่างกันของแต่ละคน

สุขภาวะ หมายถึง การดำรงชีพของบุคคลอย่างมีสุขทั้งกาย และ จิต อาจกล่าวได้ว่ามีใช้เพียง ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ แต่รวมถึงการมีชีวิตที่มีร่างกายแข็งแรง จิตแข็งแรง มีความสุขอยู่ในสังคม โลกในปัจจุบัน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว บางอย่างที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดภาวะคุกคามต่อสุขภาวะคนไทยเกิดเป็นปัญหาด้าน สุขภาพ มลภาวะที่เกิดขึ้น การเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวกับอาหาร วิถีชีวิต ค่านิยมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไปแล้วแต่ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพตามมาทั้ง สิ้นก่อให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บเช่นเกิดโรคเอดส์ เกิดโรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจขาดเลือด เกิดอุบัติเหตุสูงขึ้น เป็นต้น มีโรคหลายโรคที่อาจป้องกันหรือสามารถลดอัตราเสี่ยงลงได้ ซึ่งต้องการความร่วมมือร่วมใจจากหลายๆฝ่ายช่วยการสร้างเสริมสุขภาพให้กับสังคม

(ที่มา : สืบค้นออนไลน์ <http://preaw03.blogspot.com> เข้าถึงเมื่อ 11 กันยายน 2561)

การสร้างเสริมสุขภาวะเชิงสร้างสรรค์

องค์การอนามัยโลก (Burton, 2010) ได้กำหนดแนวทางของการสร้างเสริมสุขภาวะในที่ทำงานขึ้น เพื่อผลักดันให้เกิดประสิทธิภาพและความสามารถในการผลิตและการแข่งขันขององค์กรนั้น องค์กรจะต้องพิจารณาแนวทาง 4 ด้าน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (The physical work environment) หมายถึง ส่วนของสิ่งแวดล้อมความสะอาดในที่ทำงาน เช่น สิ่งก่อสร้างต่างๆ อากาศเครื่องจักร เฟอร์นิเจอร์ ผลิตภัณฑ์ เคมี วัสดุและกระบวนการที่ปรากฏในสถานประกอบการ ซึ่งมีผลกระทบต่อความปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจ ตลอดจนสุขภาวะและความเป็นอยู่ของพนักงาน สภาพแวดล้อมทางกายภาพนับเป็นพื้นฐานของความปลอดภัยและสุขภาวะในการประกอบอาชีพ และส่งผลกระทบต่อการทำงาน ส่งผลให้เกิดความเจ็บป่วย การบาดเจ็บ และอาจก่อให้เกิดการพิการหรือเสียชีวิตได้

2. สภาพแวดล้อมทางจิตสังคม (The psychosocial work environment) หมายถึง องค์กร การทำงานวัฒนธรรมองค์กร ทักษะคติ ความเชื่อ ค่านิยม และการปฏิบัติ และส่งผลกระทบต่อความผาสุกของพนักงานทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเครียดขึ้นได้ เช่น การขาดนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในองค์กรขาดการสนับสนุนรูปแบบการดำเนินชีวิตที่มีสุขภาวะ เป็นต้น

3. แหล่งของสุขภาวะบุคคลในที่ทำงาน (Personal health resources in the workplace) หมายถึง สภาพแวดล้อมที่สนับสนุนบริการสุขภาพ ข่าวสาร ทรัพยากรและโอกาสที่บริษัทจัดเตรียมไว้สำหรับพนักงาน หรือสนับสนุนหรือกระตุ้นเพื่อปรับปรุง หรือคงไว้ซึ่งวิถีปฏิบัติในการดำเนินชีวิตอย่างมีสุขภาวะ มีการติดตามและสนับสนุน ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต

4. ชุมชนบริษัท (Enterprise community involvement) เป็นความเชื่อมโยงของชุมชนและบริษัท อันประกอบด้วย กิจกรรม ทักษะความเชี่ยวชาญและแหล่งทรัพยากรอื่น ๆ ความผูกพัน

ของบริษัท สภาพชุมชนทั้งทางกายภาพและสังคม ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพกายและสุขภาพใจ ความปลอดภัยและความผาสุกของพนักงานและครอบครัว

(ที่มา : สืบค้นออนไลน์ <http://www.sms-stou.org/archives/2487?lang=th> เข้าถึงเมื่อ 11 กันยายน 2561)

เศรษฐกิจ

เศรษฐกิจ (อังกฤษ: economy) พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 นิยามว่า "งานอันเกี่ยวกับการผลิต การจำหน่ายแจก และการบริโภคใช้สอยสิ่งต่าง ๆ ของชุมชน." รวมถึงด้านการให้บริการและการท่องเที่ยวที่มีปัจจัยกระตุ้นต่อการเติบโตของเศรษฐกิจ เศรษฐกิจยังอาจอธิบายได้ว่าเป็นเครือข่ายจำกัดโดยพื้นที่และเครือข่ายสังคมที่ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการตามอุปสงค์และอุปทานระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยการแลกเปลี่ยนหรือสื่อกลางการแลกเปลี่ยนด้วยมูลค่าเครดิตหรือเดบิตที่ยอมรับกันภายในเครือข่าย

(ที่มา : สืบค้นออนไลน์ <https://th.wikipedia.org/wiki> เข้าถึงเมื่อ 11 กันยายน 2561)

ระบบเศรษฐกิจ หมายถึง หน่วยเศรษฐกิจที่รวมตัวกันทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจภายใต้รูปแบบการปกครอง จารีตประเพณี สังคม และวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ เพื่อกำหนดว่าจะผลิตอะไร จำนวนมากน้อยเท่าใด ใช้วิธีการผลิตอย่างไร และผลิตเพื่อขายให้ใคร

ระบบเศรษฐกิจในปัจจุบันที่สำคัญ มี 3 รูปแบบ คือ

1. ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม (Capitalism)
2. ระบบเศรษฐกิจแบบบังคับ ซึ่งแยกเป็น แบบสังคมนิยมเสรี (Socialism) และแบบคอมมิวนิสต์ (Communism)
3. ระบบเศรษฐกิจแบบผสม (Mixed Economy)

ระบบทุนนิยมหรือเสรีนิยม หมายถึง ระบบเศรษฐกิจที่เอกชนสามารถมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินต่างๆ มีเสรีภาพในการเลือกที่จะประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างเต็มที่ไม่ว่าในเรื่องการกำหนดนโยบายในการผลิตว่าผลิตอะไร ผลิตอย่างไรและผลิตเพื่อใครระบบนี้จะมีการแข่งขันระหว่างเอกชนอย่างเสรี หน่วยงานของรัฐจะเข้าไปเกี่ยวข้องน้อยที่สุด

ระบบเศรษฐกิจแบบบังคับเป็นระบบเศรษฐกิจที่รัฐจะเป็นผู้วางแผนการผลิตจากส่วนกลาง มีการจำกัดกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนบุคคล และการทำงานของกลไกราคา แต่เน้นการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมแก่ประชาชน ระบบนี้มี 2 รูปแบบ คือ

ระบบสังคมนิยมคือ ระบบเศรษฐกิจที่รัฐบาลเข้าไปเป็นผู้ดำเนินการผลิตโดยเน้นในด้านสวัสดิการของประชาชนในประเทศเป็นหลัก รัฐบาลเป็นผู้กำหนดกิจกรรมทางเศรษฐกิจ รัฐเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตและกิจการขนาดใหญ่ที่สำคัญ เช่น กิจการสาธารณูปโภค เอกชนไม่มีเสรีภาพในการตัดสินใจเพื่อดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจแต่ยังมีกรรมสิทธิ์ในการถือครองทรัพย์สินส่วนตัวและดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจขนาดเล็ก ประชาชนทั่วไปยังมีเสรีภาพอยู่บ้าง

ระบบคอมมิวนิสต์เป็นระบบเศรษฐกิจที่รัฐบาลเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตทุกชนิดโดยรัฐบาลเป็นผู้ดำเนินการในการตัดสินใจทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมโดยรัฐบาลจะกำหนดว่าจะให้ประชาชนใน

ประเทศผลิตสินค้าและบริการอะไรผลิตอย่างไรและเพื่อส่งให้ใครบริโภคประชาชนไม่มีเสรีภาพในการถือครองทรัพย์สิน ไม่มีเสรีภาพในการเลือกประกอบอาชีพ หรือการเลือกซื้อสินค้าและบริการมาบริโภค

ระบบเศรษฐกิจแบบผสมคือ ระบบเศรษฐกิจที่นำลักษณะสำคัญของระบบทุนนิยมและสังคมนิยมมารวมไว้ด้วยกัน กล่าวคือ มีทั้งส่วนที่ปล่อยให้เอกชนตัดสินใจดำเนินการกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และส่วนที่รัฐบาลเข้าไปควบคุมและวางแผนทางเศรษฐกิจ

(ที่มา : สืบค้นออนไลน์ <https://sites.google.com/site/sujinthorn4444/rabb-sersthkic> เข้าถึงเมื่อ 11 กันยายน 2561)

เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง แนวคิดที่จะสร้างให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งต่อภาคการผลิต บริการ ภาคการขาย หรือแม้แต่อุตสาหกรรมบันเทิง เป็นแนวคิดที่อยู่บนการทำงานแบบใหม่ ที่มีปัจจัยหลักมาจากความสามารถ และทักษะพิเศษของบุคคล " มันเป็นระบบเศรษฐกิจใหม่ที่มีกระบวนการนำเอาวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีมารวมเข้าด้วยกัน ก่อให้เกิดอุตสาหกรรมความคิดสร้างสรรค์ (Creative Industry) หรือ อุตสาหกรรมเชิงวัฒนธรรม (Culture Industry)

(ที่มา : สืบค้นออนไลน์ <https://www.gotoknow.org/posts/277624> เข้าถึงเมื่อ 11 กันยายน 2561)

"เศรษฐกิจสร้างสรรค์" คือ แนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ (Knowledge) การศึกษา การสร้างสรรค์งาน (Creativity) และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual property) ที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้ของสังคม และเทคโนโลยี/นวัตกรรมสมัยใหม่ เพื่อผลิตสินค้าและบริการที่สร้าง "มูลค่าทางเศรษฐกิจ" และ "คุณค่าทางสังคม" ซึ่งตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในตลาดโลกได้หรือพูดง่าย ๆ คือ "การสร้างมูลค่าที่เกิดจากความคิด"

(ที่มา : สืบค้นออนไลน์ <https://www.spu.ac.th/commart/files/2010/09> เข้าถึงเมื่อ 11 กันยายน 2561)

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) คือ การสร้างมูลค่าสินค้า หรือบริการที่เกิดจากความคิดของมนุษย์ สำหรับสาขาการผลิตที่พัฒนาไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์จะเรียกว่า "อุตสาหกรรมสร้างสรรค์" (Creative Industry) ซึ่งหมายถึงกลุ่มกิจกรรมการผลิตที่ต้องพึ่งพาความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญ "เศรษฐกิจสร้างสรรค์" คือแนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ (Knowledge) การศึกษา (Education) การสร้างสรรค์งาน (Creativity)

(ที่มา : สืบค้นออนไลน์ <http://www.etatjournal.com/mobile/index.php/menu-read-tat/menu-2011/menu-2011-apr-jun/107-22554-creative-economy> เข้าถึงเมื่อ 11 กันยายน 2561)

ผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปทั้งชายและหญิง ซึ่งในการศึกษารวบรวม ข้อมูลประชากรผู้สูงอายุได้แบ่ง ผู้สูงอายุเป็น 2 กลุ่มคือ ผู้สูงอายุตอนต้น และผู้สูงอายุตอนปลาย

ผู้สูงอายุตอนต้น หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 60-69 ปี ทั้งชายและหญิง

ผู้สูงอายุตอนปลาย หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 70 ปี ขึ้นไปทั้งชายและหญิง

(ที่มา : นายแพทย์บรรลุ ศิริพานิช ปกิณกะ งานผู้สูงอายุ

<http://www.anamai.moph.go.th/advisor/202/20210.html> กองคลังข้อมูลและสนเทศสถิติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2541.สถิติผู้สูงอายุของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: บริษัท พี.เอ.เอสฟิว จำกัด)

“ผู้สูงอายุ” หมายถึง เป็นวัยบั้นปลายของชีวิต ดังนั้นปัญหาของผู้สูงอายุในทุกด้านโดยเฉพาะ ด้านสังคมและสาธารณสุขจึงแตกต่างจากคนในวัยอื่น ปัจจุบันเป็นที่ทราบกันดีแล้วว่าจำนวนผู้สูงอายุ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งในประเทศไทยและทั่วโลก ซึ่งรัฐบาลไทยและทั่วโลกได้ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้จึงมีความพยายามและมีการรณรงค์อย่างต่อเนื่องให้ทุกคนตระหนัก เข้าใจ และพร้อมดูแลผู้สูงอายุให้ทัดเทียมเช่นเดียวกับการดูแลประชากรในกลุ่มอายุอื่น

(ที่มา : สืบค้นออนไลน์<http://haamor.com/th/>เข้าถึงเมื่อ 11 กันยายน 2561)

“ผู้สูงอายุ” หมายถึง ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินกว่าหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย

“ผู้สูงอายุ” หรือบางคนเรียกว่า “ผู้สูงวัย” เป็นคำที่บ่งบอกถึงตัวเลขของอายุว่ามีอายุมาก โดยนิยมนับตามอายุตั้งแต่แรกเกิด (Chronological age) หรือทั่วไป เรียกว่า คนแก่ หรือ คนชราโดย พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายของคำว่า คนแก่ คือ มีอายุมาก หรือ อยู่ในวัยชรา และให้ความหมายของคำว่า ชรา คือ แก่ด้วยอายุ ช รุดทรุดโทรม นอกจากนั้นยังมีการเรียกผู้สูงอายุว่า “ราษฎรอาวุโส” (Senior citizen) ส่วนองค์การอนามัยโลก (World Health Organization, WHO)และองค์การสหประชาชาติ (United Nations,UN) ใช้คำในภาษาอังกฤษของผู้สูงอายุว่า Older person or Elderly person แต่ในส่วนขององค์การอนามัยโลกและองค์การสหประชาชาติ มักใช้คำว่า Older person มากกว่า Elderly person องค์การสหประชาชาติ ได้ให้นิยามว่า "ผู้สูงอายุ" คือ ประชากรทั้งเพศชายและเพศหญิงซึ่งมีอายุมากกว่า ๖๐ ปีขึ้นไป โดยเป็นการนิยาม นับตั้งแต่อายุเกิด ส่วนองค์การอนามัยโลกยังไม่มีการให้นิยามผู้สูงอายุ โดยมีเหตุผลว่าประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมีการนิยามผู้สูงอายุต่างกัน ทั้งนิยามตามอายุเกิดตามสังคม (Social) วัฒนธรรม (Culture) และสภาพร่างกาย (Functional markers) เช่น ในประเทศที่เจริญแล้วมักจัดผู้สูงอายุนับจากอายุ ๖๕ ปีขึ้นไป หรือบางประเทศอาจนิยามผู้สูงอายุตามอายุกำหนดให้เกษียณงาน (อายุ ๕๐ หรือ ๖๐ หรือ ๖๕ ปี) หรือนิยามตามสภาพของร่างกาย โดยผู้หญิงสูงอายุอยู่ในช่วง ๔๕ - ๕๕ ปี ส่วนชายสูงอายุ อยู่ในช่วง ๕๕ - ๗๕ ปี สำหรับประเทศไทย "ผู้สูงอายุ" ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุพ.ศ. ๒๕๔๖ หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินกว่าหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย (มติคณะรัฐมนตรี ๒๕๔๖) (ที่มา : สืบค้นออนไลน์ <http://www.dop.go.th/th/laws/2/10/785>เข้าถึงเมื่อ 11 กันยายน 2561)

บริบทตำบลคว

คำขวัญตำบลคว

ผายวังบงหล่อเลี้ยงชีวิต พืชเศรษฐกิจยาขึ้นและข้าว หนุ่มสาวรู้จักสามัคคี
รักษ์ประเพณีถิ่นบ้านเกิด แหล่งกำเนิดผ้าทอพื้นบ้าน

สภาพพื้นที่ ของ องค์การบริหารส่วนตำบลคว

- เป็นที่ระหว่างที่ราบภูเขา
- มีแหล่งน้ำ ที่อุดมสมบูรณ์

มีพื้นที่ทั้งหมด 186.60 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 13,030 ไร่

ระยะทางจากอำเภอปง ถึง องค์การบริหารส่วนตำบลคว ประมาณ 7 กิโลเมตร

ประวัติตำบลคว

อำเภอปง จังหวัดพะเยา

ตำบลคว เป็นที่ราบลุ่มเชิงเขาอุดมไปด้วยป่าไม้ และพืชพรรณ ต่าง ๆ ตลอดจนสัตว์ป่านานาชนิดอาศัยอยู่ ต่อมาผู้คนจากแหล่งต่าง ๆ เข้ามาจัดตั้งบ้านเรือนเป็นที่อยู่อาศัย คนกลุ่มแรกที่เข้ามาเป็นคนพื้นเพจากจังหวัดน่าน ได้ชักชวนกันมาเรื่อย ๆ จนเป็นกลุ่มใหญ่ รวม 15 หมู่บ้าน

ต่อมาทางราชการได้จัดหาสถานที่อยู่อาศัยเพิ่มอีก 2 หมู่บ้าน รวมเป็น 17 หมู่บ้าน และในปี พ.ศ. 2534 ตำบลควได้แยกออกเป็น 2 ตำบล คือ ตำบลขุนคว และตำบลคว ซึ่งขณะนั้นตำบลคว มีจำนวน 9 หมู่บ้าน และต่อมาในปี พ.ศ.2542 ได้แยกอีก 2 หมู่บ้าน รวมเป็น 11 หมู่บ้าน จนถึงปัจจุบัน

การปกครอง ในเขตพื้นที่ตำบลคว แบ่งออกเป็น 11 หมู่บ้าน จำนวน 1,722 ครัวเรือน ข้อมูล ณ เดือน กันยายน 2561 จากทะเบียนราษฎรฯ (สถิติบ้านจากทะเบียนบ้าน แยกรายพื้นที่ระดับตำบล) ดังนี้

- บ้านควรง หมู่ที่ 1 จำนวน 144 ครัวเรือน โดยมีนายณรงค์ บุญทา เป็นผู้ใหญ่บ้าน
- บ้านใหม่ดอนมูล หมู่ที่ 2 จำนวน 138 ครัวเรือน โดยมีนายชุมพร ใจเย็น เป็นผู้ใหญ่บ้าน
- บ้านป่าคา หมู่ที่ 3 จำนวน 145 ครัวเรือน โดยมีนายบุญเล ภิธรรมมา เป็นผู้ใหญ่บ้าน
- บ้านสีพรม หมู่ที่ 4 จำนวน 211 ครัวเรือน โดยมีนายสำรอง ศรีพรม ดำรงตำแหน่งกำนัน

ตำบลคว

- บ้านห้วยขุ่น หมู่ที่ 5 จำนวน 128 ครัวเรือน โดยมีนายประเทือง วังศรี เป็นผู้ใหญ่บ้าน
- บ้านแสะ หมู่ที่ 6 จำนวน 83 ครัวเรือน โดยมีนายสวิง สุพรม เป็นผู้ใหญ่บ้าน
- บ้านวังบง หมู่ที่ 7 จำนวน 269 ครัวเรือน โดยมีนายธนู คำปา เป็นผู้ใหญ่บ้าน
- บ้านป่าคาใหม่ หมู่ที่ 8 จำนวน 223 ครัวเรือน โดยมีนายศิริศักดิ์ ขยัน เป็นผู้ใหญ่บ้าน
- บ้านเหล่า หมู่ที่ 9 จำนวน 78 ครัวเรือน โดยมีนายศรีนวล ปันตะ เป็นผู้ใหญ่บ้าน
- บ้านหัวฝาย หมู่ที่ 10 จำนวน 138 ครัวเรือน โดยมีนายชูเกียรติ ไชยลังกา เป็นผู้ใหญ่บ้าน

- บ้านดงเจริญ หมู่ที่ 11 จำนวน 165 ครัวเรือน โดยมีนายวัลลภ นาปริง เป็นผู้ใหญ่บ้าน

จำนวนประชากรในพื้นที่ตำบลควร ข้อมูล ณ เดือน กันยายน 2561 จากทะเบียนราษฎรฯ (สถิติบ้านจากทะเบียนบ้าน แยกรายพื้นที่ระดับตำบล) ดังนี้

ประชากรรวมทั้งสิ้น 5,396 คน

-ชาย จำนวน 2,732 คน

-หญิง จำนวน 2,664 คน

- พื้นที่และอาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับตำบลออย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับตำบลนาปริง , ตำบลปง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับตำบลขุนควร
ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลขุนควร

-โรงเรียนในพื้นที่ตำบลควร มีจำนวน 5 โรงเรียน ดังนี้

- 1.โรงเรียนบ้านควรดง หมู่ที่ 1
- 2.โรงเรียนบ้านใหม่พัฒนา หมู่ที่ 2
- 3.โรงเรียนบ้านป่าคา หมู่ที่ 3
- 4.โรงเรียนบ้านสีพรม หมู่ที่ 4
- 5.โรงเรียนบ้านวังบง หมู่ที่ 7

-ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีจำนวน 1 ศูนย์ดังนี้

- 1.ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลควร

-วัดในพื้นที่ตำบลควร มีจำนวน 8 วัด ดังนี้

1. วัดบ้านควรดง หมู่ที่ 1
2. วัดบ้านใหม่ดอนมูล หมู่ที่ 2
3. วัดบ้านป่าคา หมู่ที่ 3
4. วัดบ้านสีพรม หมู่ที่ 4
5. วัดบ้านห้วยขุน หมู่ที่ 5 (มีพระธาตุ 1 ธาตุ)
6. วัดบ้านแสะ หมู่ที่ 6
7. วัดบ้านวังบง หมู่ที่ 7 (มีพระธาตุอังคิลาอาสน์)
8. วัดบ้านป่าคาใหม่ หมู่ที่ 8

สถานที่ แหล่งเรียนรู้/แหล่งท่องเที่ยว/สินค้า(OTOP)/ กลุ่มอาชีพต่างๆ ที่โดดเด่น แต่ละหมู่บ้าน ตามนวิถีสาวบ้าน จำนวน 5 แห่ง ดังนี้

-บ้านควรดง หมู่ที่ 1 สถานที่สำคัญ วัดบ้านควรดง มีอายุ 119 ปี เป็นเป็นสถานที่ประพฤติ ปฏิบัติธรรมร่วมกัน รักษาстил ฟังเทศน์ เจริญภาวนาร่วมกัน ตลอดจนร่วมประกอบพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

-บ้านใหม่ดอนมูล หมู่ที่ 2 สถานที่สำคัญ วัดบ้านใหม่ดอนมูล มีอายุ 79 ปี และมีกลุ่มอาชีพที่โดดเด่นของหมู่บ้านกลุ่มเลี้ยงวัว เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือน

-บ้านป่าคา หมู่ที่ 3 สถานที่สำคัญ วัดบ้านป่าคา มี และมีกลุ่มอาชีพที่โดดเด่นของหมู่บ้านกลุ่ม ทอผ้า (สินค้า OTOP)

-บ้านสีพรม หมู่ที่ 4 สถานที่สำคัญ วัดบ้านสีพรม และมีกลุ่มอาชีพที่โดดเด่นของหมู่บ้านกลุ่ม ไยกกล้วย กลุ่มน้ำพริก กลุ่มอื่นๆ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือน และมีแหล่งเรียนรู้ระดับตำบล ศูนย์ การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ของนายสำรอง ศรีพรม เพื่อใช้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้วิถีชีวิตแบบ พอเพียง และให้ผู้สนใจมาศึกษาดูงานต่อไป

-บ้านห้วยซุ่น หมู่ที่ 5 สถานที่สำคัญ วัดบ้านห้วยซุ่น และพระธาตุ

-บ้านแสะ หมู่ที่ 6 สถานที่สำคัญ วัดบ้านแสะ และกลุ่มอาชีพกลุ่มแกะสลัก กลุ่มถักยอ

-บ้านวังบง หมู่ที่ 7 สถานที่สำคัญ วัดบ้านวังบง พระธาตุทรงสิลาอาสน์ กลุ่มอาชีพกลุ่มไม้ กวาด

และมีแหล่งท่องเที่ยวฝ่ายวังบง /ฝ่ายวังบง เป็นแหล่งส่งน้ำที่สำคัญในการทำเกษตร นอกจากนี้จะเป็นแหล่งเกษตรแล้ว ฝ่ายวังบง ยังเป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่สำคัญแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นสถานที่ พักผ่อน

ในช่วงฤดูร้อน เดือนเมษายนของทุกปี จะเปิดให้ประชาชนทั่วไปมาเล่นน้ำ ณ ฝ่ายวังบง แหล่งนี้ ซึ่งทางผู้นำชุมชนหมู่บ้านและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกันพัฒนา

-บ้านป่าคาใหม่ หมู่ที่ 8 สถานที่สำคัญ วัดบ้านป่าคาใหม่

-บ้านเหล่า หมู่ที่ 9 การผลิตก๊าซชีวภาพจากมูลสัตว์ ภายใต้โครงการธนาคารโค – กระบือ เพื่อการผลิต บ้านเหล่า หมู่ที่ 9 ตำบลควน อำเภอปาง จังหวัดพะเยา

(สถานที่ท่องเที่ยว/ แหล่งเรียนรู้ ต้นกำเนิดแม่น้ำยม) หมู่ 9 ในช่วงฤดูร้อน เดือนเมษายน ของทุกปี จะเปิดให้ประชาชนทั่วไปมาเล่นน้ำ ณ จุดต้นกำเนิดแม่น้ำยม บริเวณใต้สะพาน บ้านเหล่า โดยทางผู้นำชุมชนหมู่บ้านและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกันพัฒนา

-บ้านดงเจริญ หมู่ที่ 11 กลุ่มผู้สูงอายุ

อาชีพของประชาชนในพื้นที่ตำบลควน ประกอบด้วย

- ปลูกข้าวโพด
- ปลูกข้าว
- ปลูกยาสูบ
- ปลูกผักกาดเขียวปลี
- ปลูกยางพารา
- ปลูกสับปะรด

..ด้านปศุสัตว์...

- การเลี้ยงวัว
- เลี้ยงเป็ด

-เลี้ยงไก่

-การค้าขาย

ปัจจุบันมีคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลควน จำนวน 4 ท่าน ประกอบด้วย

นายสุจินต์ คำหล้า นายกององค์การบริหารส่วนตำบลควน

นายบุญชม ศรีพรม รองนายกององค์การบริหารส่วนตำบลควน

นายสนธิ ใจเอื้อ รองนายกององค์การบริหารส่วนตำบลควน

นายวิวัฒน์ อินต๊ะ เลขาธิการนายก องค์การบริหารส่วนตำบลควน

สภาองค์การบริหารส่วนตำบลควน ปัจจุบัน มีจำนวน 18 ท่าน ประกอบด้วย

นายสนั่น คนดี ประธานสภา องค์การบริหารส่วนตำบลควน

นายสนั่น คำวงศ์ รองประธานสภา องค์การบริหารส่วนตำบลควน

และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลควน อีก 16 ท่าน

(มีเลขานุการสภาฯ นางสาวณัชรรัตน์ ชัยก เลขาธิการสภาองค์การบริหารส่วนตำบลควน)

มีพนักงานส่วนตำบล พนักงานจ้าง ขององค์การบริหารส่วนตำบลควน จำนวน 28 คน ประกอบด้วย

นางสาวณัชรรัตน์ ชัยก ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

นายกิตติกร กันทะเนตร หัวหน้าสำนักปลัด

นางฐิตารีย์ คนดี ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

นางณิรดา โนภวิงค์ นักวิชาการเงินและบัญชี รักษาการแทนผู้อำนวยการกองคลัง

นายเมธาสิทธิ์ ชินายศ นายช่างโยธา

พนักงานส่วนตำบล และพนักงานจ้าง อีก 23 คน

วิสัยทัศน์การพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลควน*

อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม

นำพัฒนาคน

สร้างชุมชนสวัสดิการ

สานต่อเศรษฐกิจพอเพียง ตามนโยบายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

1. หมู่บ้านในองค์การบริหารส่วนตำบลควนน่าอยู่
2. ประชาคมมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี
3. ประชาชนมีการศึกษาที่ดี และมีโอกาสเท่าเทียมกัน
4. ประชาชนมีศักยภาพในการผลิต และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ค้าสร้างรายได้แก่ประชาชน
5. ทุกหมู่บ้านมีกรอบและทิศทางในการพัฒนาหมู่บ้าน
6. ตำบลควนมีเอกลักษณ์ในวัฒนธรรมประเพณีประจำตำบล
7. มีสิ่งแวดล้อมที่ดี เอื้อต่อการพัฒนาด้านอื่นๆ

ยุทธศาสตร์ การพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลคว

- ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาเศรษฐกิจ

การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาถนน และแหล่งน้ำ

- ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาสังคม การศึกษา และวัฒนธรรมและการส่งเสริมอาชีพ

- ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสาธารณสุข

- ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาการบริหารจัดการ

การจัดการองค์กร ตามหลักธรรมาภิบาล และพัฒนาสมรรถนะของบุคลากร เพื่อการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

- ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาความมั่นคง

การพัฒนาศักยภาพด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับปัญหาภัยธรรมชาติ

ตาราง 1 ภูมิปัญญาในตำบลคว อำเภอปง จังหวัดพะเยา

ชื่อภูมิปัญญา	เป้าหมาย	ด้าน
ทำหมวกสาน	หารายได้	เศรษฐกิจ/อาชีพ
ดนตรีพื้นเมือง	ความเพลิดเพลิน	วัฒนธรรม
พิธีบายศรีสู่ขวัญ	สะเดาะเคราะห์	วัฒนธรรม
เลี้ยงผีชาวบ้าน	อยู่ดีมีสุข	วัฒนธรรม
เลี้ยงผีปู่ ผีย่า	ดูแลลูกหลาน	วัฒนธรรม
เลี้ยงผีไร่ นา	รักษาพืชผล	วัฒนธรรม
ยาสมุนไพร	รักษาโรค	สุขภาพ
หมอดำแย	ทำคลอด	สุขภาพ
จ้อย/ซอ	ความเพลิดเพลิน	วัฒนธรรม
คาถาเป่าตา	รักษาโรค	สุขภาพ
ทำไม้กวาด	หารายได้	เศรษฐกิจ/อาชีพ
ทำบายศรีสู่ขวัญ	ถ่ายทอดภูมิปัญญา	วัฒนธรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ดวงพร กิจอาทร ศิริ สรณเจริญ กมล ลี้มสกุล และทวิ วัชระเกียรติศักดิ์ (2560) ได้วิจัยเรื่องข้อมูลพื้นฐาน ศักยภาพ และ ความต้องการการพัฒนากลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุ งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ศักยภาพ และ ความต้องการการพัฒนากลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุ การจัดตั้งและดำเนินงานกลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุ กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มะเกลือใหม่ เก็บ รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การระดมสมองและสรุปบทเรียน วิเคราะห์ ข้อมูลด้วยการสรุปอุปนิสัยและสถิติเชิงพรรณนา ตรวจสอบความถูกต้องด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้า ผลการวิจัย พบว่า ระยะเวลาก่อนปฏิบัติการ ผลการสำรวจความพร้อมของพื้นที่ ชุมชน และกลุ่มผู้สูงอายุมีศักยภาพในการพัฒนา จัดตั้งกลุ่มอาชีพ มีความเหมาะสมในด้านความพร้อมของทรัพยากรในพื้นที่ ทักษะด้านการผลิต/ภูมิปัญญาท้องถิ่น การส่งเสริมและสนับสนุนของเจ้าหน้าที่และผู้บริหารอบต. ระยะเวลาปฏิบัติการ ดำเนินการประชุมระดมสมองร่วมกัน ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุและคณะกรรมการและดำเนินการผลิตยาหม่องและพืชมะนาว โดยร่วมกัน แสวงหาความรู้และอบรมเชิงปฏิบัติการสมาชิกที่สนใจ มีคณะนักวิจัยช่วยพัฒนาตราสัญลักษณ์ ฉลากและบรรจุภัณฑ์ จนสามารถดำเนินการได้เองทั้งหมด จัดทำระเบียบข้อบังคับการบริหารจัดการและการวางแผนการดำเนินงานเชิงธุรกิจของกลุ่มเองโดยมีอบต.เป็นผู้ให้การสนับสนุนในระดับพื้นที่ ระยะเวลาติดตามและประเมินผล พบว่า การผลิตและ การจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในเชิงธุรกิจประสบความสำเร็จ ทำให้เกิดการผลิตได้อย่างต่อเนื่อง คณะกรรมการก่อตั้ง มีความพร้อม และพึงพอใจในผลการดำเนินงาน เกิดการเรียนรู้ในการดำเนินกิจกรรมทางการผลิต การตลาด การเงิน การบัญชีและการบริหารจัดการกลุ่มได้เองทั้งหมด ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการวิจัยมาจากการร่วมเรียนรู้และปฏิบัติ การร่วมของผู้สูงอายุกับนักวิจัยและอบต.ตลอดกระบวนการวิจัย

มนตรี ประเสริฐรุ่งเรือง และ ดุษฎี อายุวัฒน์ (2559) ผู้สูงอายุในอนาคตจำเป็นต้องหันมาพึ่งพาตนเอง โดยการใช้ความสามารถที่ตนมีร่วมกับการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างทางสังคม บทความนี้ต้องการศึกษาการสร้างทางเลือกในการพึ่งพาตนเองอย่างมีคุณค่าของผู้สูงอายุรุ่นใหม่ ด้วยการนำแนวคิดทางเลือกทางสังคม การใช้ความสามารถ และการก่อตัวของโครงสร้างความสัมพันธ์มาใช้เป็นกรอบการวิเคราะห์ งานวิจัยนี้มีข้อค้นพบสำคัญ คือ (1) การพึ่งพาตนเองอย่างมีคุณค่าของผู้สูงอายุรุ่นใหม่ เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่าง การใช้ความสามารถของผู้สูงอายุรุ่นใหม่ร่วมกับการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างทางสังคม ภายใต้การใกล้ชิดเชิงคุณค่าระหว่างค่านิยมทางสังคมและคุณค่าของผู้สูงอายุรุ่นใหม่ (2) การสร้างทางเลือกในการพึ่งพาตนเองอย่างมีคุณค่าของผู้สูงอายุรุ่นใหม่ เป็นกระบวนการจัดสรรทรัพยากรภายใต้เงื่อนไขทางสังคมให้เกิดประสิทธิภาพด้วยการสร้างหน่วยปฏิสัมพันธ์ย่อย บทความนี้มีข้อเสนอแนะในด้านนโยบายส่งเสริมการใช้ความสามารถ และแนวทางการเตรียมความพร้อมของผู้สูงอายุรุ่นใหม่

เชียง เกาซิด และพรรณราย เทียมทัน (2559) การพัฒนารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในจังหวัดนครสวรรค์ มีวัตถุประสงค์สำคัญ 4 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุในจังหวัดนครสวรรค์ 2) เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดนครสวรรค์ 3) เพื่อสร้างรูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดนครสวรรค์

และ 4) เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดนครสวรรค์ กลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสมรรถภาพทางกายและรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 1,443 คน และ กลุ่มตัวอย่างที่สมัครใจเข้าร่วมการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพ จำนวน 47 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การทดสอบสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุ แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ และแบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจแบบไม่มีโครงสร้างการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพทำการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สมรรถภาพทางกายทั้ง 6 ด้าน ของกลุ่มตัวอย่างส่วนมากอยู่ในเกณฑ์เหมาะสม 4 ด้าน คือ การลุก-ยืน-นั่ง 30 วินาที ($X=14.96$ ครั้ง) การยกน้ำหนักขึ้นลง ($X=16.49$ ครั้ง/30วินาที) การนั่งเก้าอี้ และปลายเท้า ($X= 0.5$ เซนติเมตร) และการเอามือไขว้หลังและเท้า ($X= -3.48$ เซนติเมตร) แต่พบว่าสมรรถภาพทางกาย 2 ด้านที่อยู่ในเกณฑ์เสี่ยง คือ การย่อเท้ายกเข่าสูง 2 นาที ($X= 60.96$ ครั้ง) และการลุก-เดิน-นั่ง ไป-กลับ 16 ฟุต ($X= 24.96$ วินาที)

2. ผลการศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุทำกิจกรรมการดำเนินชีวิตมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ดูรายการโทรทัศน์ วิดีโอ ($X= 4.09$, $SD = 1.81$) รองลงมาคือตรวจสุขภาพกับแพทย์อย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง ($X= 4.02$, $SD = 1.37$) และ การรับประทานอาหารปลอดสารพิษ($X= 3.80$, $SD = 1.02$)

3. รูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วยกิจกรรม 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่1 การทดสอบสมรรถภาพทางกาย การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค การรับรู้ความสามารถตนเอง และการปฏิบัติตัวในการออกกำลังกาย ขั้นตอนที่ 2 การเสนอตัวแบบ ขั้นตอนที่ 3 การสาธิตการออกกำลังกายและการฝึกปฏิบัติในการออกกำลังกายของผู้สูงอายุ ขั้นตอนที่ 4 การอภิปรายกลุ่มและสรุปผลการออกกำลังกาย และขั้นตอนที่ 5 การให้สิ่งชักนำการกระทำโดยการกระตุ้นเตือนด้วยคำพูด การให้กำลังใจ หรือให้รางวัลกับผู้ที่มีการออกกำลังกายสม่ำเสมอ

4. ผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ พบว่าสมรรถภาพทางกายทั้ง 6 ด้าน ของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนมากอยู่ในเกณฑ์เหมาะสม ส่วนความพึงพอใจที่มีต่อการทำกิจกรรมตามรูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการดำเนินกิจกรรม และมีความรู้สึกรู้ว่าสุขภาพดีขึ้น มีอารมณ์สดชื่นแจ่มใสขึ้น

นรินทร์ หมิ่นแสน และสุชาดา ไกรพิบูลย์ (2555) การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ หมู่บ้านทุ่งหลุก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการสร้างเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ หมู่บ้านทุ่งหลุก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 47 คน โดยศึกษาบริบทของชุมชนที่เอื้อต่อการสร้างเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยอาศัยแนวคิดการมีส่วนร่วมของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ผู้วิจัยได้เข้าไปทำการศึกษาประวัติของชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรม ตลอดจนศึกษาข้อมูลด้านต่าง ๆ ด้วยกระบวนการกลุ่มและการเรียนรู้

จากการลงมือปฏิบัติจริง ทำการเก็บข้อมูลภาคสนามในพื้นที่ที่ศึกษาเป็นเวลา 4 เดือน ระหว่างเดือน มิถุนายน 2555 ถึงเดือน กันยายน 2555 เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมจัดบันทึกภาคสนาม การสนทนากลุ่ม และกิจกรรมกลุ่มโดยสามารถสรุปผลและอภิปรายผลการศึกษิตตามกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ หมู่บ้านทุ่งหลุก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาของผู้สูงอายุ คือ 1) ผู้สูงอายุมีปัญหาด้านสุขภาพ มีโรคประจำตัว สุขภาพไม่แข็งแรง 2) ผู้สูงอายุมีปัญหาด้านจิตใจ เหงาและเครียด 3) ผู้สูงอายุมีปัญหาด้านการประกอบอาชีพ

2. ความต้องการของผู้สูงอายุ คือ 1) ผู้สูงอายุต้องการมีสุขภาพที่ดี สุขภาพแข็งแรง ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บมีสถานที่ออกกำลังกาย และทำกิจกรรมร่วมกัน 2) ผู้สูงอายุต้องการความเอาใจใส่จากครอบครัวและคนใกล้ชิด รวมถึงหน่วยงานที่ดูแลเรื่องของคุณภาพชีวิต 3) ผู้สูงอายุต้องการมีรายได้เสริม มีอาชีพ และมีตลาดรองรับผลผลิต

3. การรับรู้เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุ คือ 1) ผู้สูงอายุรับรู้ว่าการออกกำลังกายจะช่วยให้ร่างกายแข็งแรง การตรวจสุขภาพประจำปี จะช่วยให้ทราบถึงปัญหาสุขภาพ และแนวทางป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ 2) ผู้สูงอายุรับรู้ว่าการได้รับการดูแลเอาใจใส่จากครอบครัว ผู้ใกล้ชิด การมีกิจกรรมร่วมกันกับชุมชนช่วยให้สุขภาพจิตดีขึ้น 3) ผู้สูงอายุรับรู้ว่าการมีรายได้เสริมจากอาชีพที่สุจริต อาชีพที่ผู้สูงอายุสามารถทำได้ช่วยให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีขึ้น

4. ได้โครงการสร้างเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ จากการตัดสินใจเลือกแนวทางและวางแผนร่วมกันในการสร้างเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุได้กิจกรรมทั้งหมด 6 กิจกรรม คือ กิจกรรมคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุกิจกรรมธรรมบ่าบัด กิจกรรมนิมนต์พระนักเทศน์ กิจกรรมสถานีออกกำลังกาย กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ และกิจกรรมอาชีพเสริมสำหรับผู้สูงอายุ เสริมรายได้ผู้สูงอายุบ้านทุ่งหลุก และได้จัดทำโครงการสร้างเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ได้โครงการ ชื่อโครงการจิตแจ่มใส ใส่ใจสุขภาพของผู้สูงอายุ มี 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมการออกกำลังกายและกีฬาผู้สูงอายุ (รำไม้พลองและรำมวยจีนไท่เก๊ก) กิจกรรมฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานในแนวสติปัฏฐาน 4 กิจกรรมการประกอบอาชีพเสริมรายได้ ซึ่งการดำเนินงานในกิจกรรมตามโครงการ พบว่าได้รับความร่วมมือจากกลุ่มเป้าหมายสามารถดำเนินงานได้บรรลุเป้าหมายทุกกิจกรรม

5. สุขภาพของผู้สูงอายุ พบว่าสุขภาพของผู้สูงอายุดีขึ้นทุกด้าน ทั้งด้านสุขภาพกาย ด้านสุขภาพจิตด้านสุขภาพทางสังคม

6. การติดตามผลหลังจากเสร็จสิ้นโครงการผู้สูงอายุยังคงมีกิจกรรมร่วมกันอยู่เสมอ

ยุทธนา พูนพานิช และแสงนภา อุทัยแสงไพศาล (2557) สังคมไทยเป็นสังคมสูงอายุ ซึ่งสัดส่วนประชากรสูงอายุเทียบกับประชากรทั้งหมดเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การเตรียมการรองรับโดยให้เกิดการดูแลโดยชุมชนเพื่อชุมชนเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญ แต่ปัจจุบันยังขาดข้อมูลรูปแบบกิจกรรมที่พึงประสงค์สำหรับผู้สูงอายุแต่ละกลุ่มและต้นทุนที่ชุมชนควรลงทุน การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ทบทวน และวิเคราะห์หารูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ที่เหมาะสมสำหรับบริบทของชุมชนในประเทศไทย พร้อมทั้งวิเคราะห์ต้นทุนกิจกรรมและต้นทุนรวมในมุมมองของ

องค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นข้อมูลเสนอแนะในการลงทุนดำเนินการศึกษาในช่วงเดือนเมษายน ถึงกันยายน 2556 โดยการทบทวนวรรณกรรมและวิเคราะห์รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุแต่ละกลุ่มในชุมชน รวมทั้งศึกษาต้นทุนกิจกรรม สร้างเป็นสมการต้นทุนรวมในมุมมองขององค์การบริหารส่วนตำบล ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่เหมาะสมในชุมชนสำหรับผู้สูงอายุกลุ่มที่ 1 (พึ่งตนเองได้) คือ จัดให้เข้าร่วมกิจกรรมสังคมอย่างต่อเนื่องในรูปของชมรมผู้สูงอายุ สำหรับผู้สูงอายุกลุ่มที่ 2 (ดูแลตนเองได้บ้าง) คือ จัดการดูแลเยี่ยมบ้านเพื่อช่วยเหลือกิจวัตรบางอย่าง ส่วนผู้สูงอายุกลุ่มที่ 3 (ช่วยเหลือตนเองไม่ได้) คือ จัดให้มีผู้ดูแลซึ่งมีความรู้และทักษะในการดูแลผู้สูงอายุ ด้านต้นทุนของชุมชน พบว่าต้นทุนกิจกรรมในกลุ่ม 1, 2 และ 3 (หน่วยเป็นบาท) คือ $73,030 + 78.82 * \text{จำนวนผู้สูงอายุกลุ่ม 1}$, $71.36 * \text{จำนวนผู้สูงอายุกลุ่ม 2}$ และ $919 * \text{จำนวนผู้สูงอายุกลุ่ม 3}$ ตามลำดับ และต้นทุนรวมคือผลรวมของต้นทุนทั้งสามกลุ่ม ผลการศึกษานี้เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อประกันบริการทางสังคมขั้นต่ำสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน

ดวงใจ คำคง (2553) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตและปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลลำสินธุ์ จังหวัดพัทลุง กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มแบบมีระบบจำนวน 170 คน จากฐานข้อมูลผู้สูงอายุตำบลลำสินธุ์ในทะเบียนราษฎร์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่พัฒนามาจากแนวความคิดของพุทธทาสภิกขุและองค์การอนามัยโลก ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบคือ ด้านปัญญา ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม รวม 48 ข้อ ตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยการพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์เป็นรายข้ออยู่ระหว่าง 0.67 – 1 และได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาช ด้านปัญญา ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความมั่นคงทางสังคม และด้านสภาพแวดล้อม เท่ากับ 0.867, 0.854, 0.917, 0.917 และ 0.926 ตามลำดับ ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้สูงอายุในตำบลลำสินธุ์มีอายุเฉลี่ย 70.2 ปี (SD = 7.51) ครึ่งหนึ่งมีอายุ 60 – 69 ปี
2. คุณภาพชีวิตอยู่ในระดับสูงร้อยละ 48.2 ระดับคุณภาพชีวิตรายด้าน อยู่ในระดับสูง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีด้านปัญญา อยู่ในระดับกลาง
3. ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตพบว่า ปัจจัยด้านอายุและสถานภาพหม้าย มีผลทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนสถานภาพสมรสมีผลทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05